

[Undervisningsministeren]

længere periode – og nu er vi altså endt med at nå hinanden, når det gælder datalære, når det gælder bedre muligheder for bevarelse af små skoler, og når det gælder muligheden for i de store byer, hvor børnetallet er raslet ned, at tilpasse skolestrukturen til det faldende børnetal.

Angående det sidste vil jeg gerne forsikre både hr. Ole Vig Jensen og fru Hanne Jacobsen og fru Elisabeth Bruun Olesen om, at også jeg vil følge udviklingen på dette felt med den allerstørste opmærksomhed. Jeg tror ikke, der bliver tale om misbrug på nogen måde, for det er lige så forfærdelig svært for en kommunalbestyrelse at nedlægge en skole, som det er for en regering og et folketing at nedlægge et seminarium. Det er ikke noget, man gør bare for sjovs skyld eller for at terrorisere befolkningen, så der bliver intet misbrug her. Men jeg kan garantere for, at jeg nok skal følge det. Der er ikke tale om, at de 1,5 km er i luftlinje, nej, det er naturlig skolevej, og der bliver ikke mulighed for på nogen måde at foretage summariske afgørelser med den lov i hånden. Det garanterer jeg for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 19 stemte for, 134 imod.

Ændringsforslag nr. 3 og 4, § 1 med de foretagne ændringer og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

21) Anden behandling af lovforslag nr. L 99:

Forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus. (Kursus og prøve i teoretisk og praktisk pædagogik).

(Fremsat 7/3 84. Første behandling 13/3 84. Betænkning 22/5 84).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Som det er anført i vore bemærkninger til betænkningen, indstiller vi lovforslaget til forkastelse ved tredje behandling. For os at se er og bliver det et rent besparelsesforslag, der ensidigt rammer de nyuddannede kandidater.

Jeg har mærket mig i betækningsbidraget fra flertallet, at ministeren nu vil benytte sig af bemyndigelsen fra 1981 til at regulere adgangen til pædagogikum, og jeg vil i den anledning gerne spørge ministeren, hvordan han har tænkt sig at gribe sagen an her i 1984, hvor der, efter hvad der er oplyst over for mig, er omkring 960 ansøgere til pædagogikum.

Jeg har også mærket mig, at de radikale i deres betækningsbidrag ønsker at understrege, at de beløb, der opnås i besparelse ved en yderligere adgangsregulering til pædagogikum, anvendes til opbygning af nye og supplerende uddannelsesstilbud. Nu kunne det jo være et bidrag til at dulme de radikales samvittighed, men jeg vil da gerne spørge ministeren, om det blot er en luns, der er kastet for de radikale. Agter ministeren at følge de radikale i deres ønsker? Skal det forstås således, at de beløb, der er anført i bemærkningerne til lovforslaget – de 16 mill. kr. i 1985, de 42,3 mill. kr. i 1986 og de 42,3 mill. kr. i 1987 – også skal anvendes efter de radikales ønsker? Og i bekræftende fald: skal beløbene så spares andre steder i uddannelsessektoren?

Ebba Strange (SF):

[Ebba Strange]

SF vender sig også imod dette lovforslag. Vi betragter det også som et rent nedskæringsforslag, og vi er bekymrede for alle de mange unge mennesker, det rammer, men det har vi givet udtryk for i betænkningen, som følger lovforslaget her ved anden behandling. Derfor er nogle af de ting, jeg også godt ville have klaret af i dag, egentlig mere rettet mod den situation, vi står i i øjeblikket.

Jeg har det indtryk efter at have snakket med nogle af de uddannelsessøgende, at der vil blive et kolossalt forøget pres på at gå op til eksamen til jul og til januar, fordi de studerende vil prøve så hurtigt som muligt at komme igennem, måske allerede til sommer, for at forsøge at få del i den kvota, der er sat af til pædagogikum i år. Det vil efter vores opfattelse give en abrupt økonomisk udvikling i stedet for en glidende økonomisk udvikling.

Jeg vil også godt spørge undervisningsministeren, om han ikke frygter, at det lovforslag, vi behandler i dag, vil give det, man kunne kalde en slags bekendtskabskorruption. Når pædagogikum skal være forbeholdt dem, der har fået job, har de, der har særlige forbindelser, måske større chancer for at få et job end andre.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg er imponeret over, så godt hr. J. K. Hansen kom fra sin ordførertale her på socialdemokratiets vegne. Nu var den jo også meget stilfærdig og beskæftigede sig mest med, hvad andre tænkte og gjorde i denne sammenhæng. Sandheden er jo nok, at socialdemokratiet har haft vældig vanskeligt ved at tage den beslutning, det har gjort, fordi det, hvis jeg kender det ret, dybest set er enigt med os andre.

Det, som jeg synes er væsentligt ved den udgang på denne sag, som vi har fået, er, at vi nu har fået fremtidsrettet uddannelserne på dette felt og åbnet mulighed for, at grundlæggende universitetsuddannelser på disse områder skal kunne føre til anden beskæftigelse end netop i gymnasiet. Det er vi overordentlig tilfredse med, og jeg er sikker på, at undervisningsministeren på et senere tidspunkt vil kunne bekræfte, at der er behov for at afsætte midler til supplerende erhvervs-kompetencegivende kursus netop til denne gruppe af unge færdiguddannede.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Et meget direkte spørgsmål til hr. Ole Vig Jensen: hvordan i alverden sikrer man de studerende adgang til andre job ved at fjerne pædagogikum? Den sammenhæng kan jeg overhovedet ikke se, og den vil jeg gerne have forklaret.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg kunne jo tilsvarende spørge fru Ebba Strange: hvordan sikrer man dem beskæftigelse ved at fastholde pædagogikum? Filosofien i mit forslag er, at vi selvfølgelig ikke skal forbruge midler på områder, hvor det stort set ingen nytte har, hvorimod det vil være yderst fornuftigt at bruge de midler, som i dag er afsat til pædagogikum, til anden form for uddannelse, som kan give beskæftigelse. Jeg har svært ved at se, at jeg ikke skulle have mere ret end fru Ebba Strange.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

I modsætning til hr. Ole Vig Jensen har jeg ikke påstået, at en bevarelse af pædagogikum sikrer arbejde til dem, der får pædagogikum. Derimod har jeg skrevet i den betænkning, vi har afgivet fra uddannelsesudvalget, at det er en forringelse af de unges uddannelser at fjerne pædagogikum. For alt andet lige er det, sådan som vi kender uddannelserne i dag, pædagogikum, der giver de studerende en kontakt med det virkelige liv. Jeg har også skrevet – og det mener vi også fra SFs side – at vi gerne så uddannelsen lagt om, så pædagogikum i højere grad blev en integreret del af uddannelsen.

Vi har heller ikke spor imod, at de unge kommer ud andre steder end på gymnasierne og HF og tager den praktiske del af deres uddannelse, hvis jeg må kalde det sådan. Men det ligger der jo ikke noget som helst konkret forslag om i det, som de radikale har indgået forlig med regeringen om. Der ligger nogle bemærkninger om, at pengene skal flyttes et andet sted hen, men ikke nogen som helst garanti for, at det kommer de mennesker til gode, hvis uddannelse flertallet i dag er i færd med at forringe.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

I år er der 960 ansøgere til pædagogikum her til efteråret. Der vil blive optaget 550. Det vil sige, at der er 410 tilovers, som ikke bliver optaget, men som vil blive skubbet fremad i en stadig voksende pukkel. De får måske – med 10 streger under måske – pædagogikum i 1985 eller de nærmest følgende år. Det er der nemlig nogle hensigtserklæringer om i betænkningen, men det er blot hensigtserklæringer, for ifølge de prognoser, vi har fået, vil der faktisk være over 800, som har afsluttet uddannelsen senest i 1985, som slet ikke kan få pædagogikum, hvis de tal, vi har fået, holder.

Jeg kunne i øvrigt godt tænke mig at få nogle uddybende bemærkninger til de linjer i flertalsbetænkningen, som siger, at cand. mag. er uden pædagogikum fortsat vil have mulighed for at erhverve pædagogiske kvalifikationer uden for gymnasieskolen. Hvad betyder det mere konkret? Er det blot noget tom trøstesnak? Jeg vil godt have uddybet det. Hvad er det for noget?

Jeg vil godt spørge de radikale: når der nu ikke skal spares og man godt vil være med til at bruge pengene til noget andet, vil de radikale så være med til at konkretisere et beslutningsforslag herom?

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan helt bekræfte, hvad hr. J. K. Hansen siger, at dette ikke er nogen morsom sag. Det tror jeg hr. J. K. Hansen husker fra dengang, da han selv var formand for folketingets uddannelsesudvalg og hjalp sin egen partifælle, daværende undervisningsminister fru Dorte Bennedsen til at gennemføre den hjemmel, som man dengang udtrykkeligt forudsatte skulle bringes i anvendelse, når den situation, der er opstået i år, indfandt sig. Med hensyn til den aktuelle situation, hvor der har meldt sig flere, end der var pladser til på pædagogikum, er der kun at sige, at man hele tiden har været klar over, at den situation kunne opstå. Det var derfor, den daværende undervisningsminister fik hjemmel til at foretage adgangsbegrænsning, og den hjemmel agtes nu anvendt.

Det afgørende i denne situation er jo, at det meget klart i forslagsbemærkningerne og også i betænkningen står, at det er hensigten at søge garanti for, at alle kandidater, som

bliver færdige senest næste år, får mulighed for – om ikke næste år, så dog i de følgende år – at få deres pædagogikum på et eller andet tidspunkt. Vi griber altså ikke ind over for nogen, som lige er blevet færdig og har regnet med, at nu skulle vedkommende i gang med pædagogikum. Vi fastholder faktisk de bestående rettigheder. Vi søger i hvert fald at gøre det for alle, som tager eksamen senest næste sommer.

Det radikale venstres betækningsbidrag går ud på, at et beløb svarende til det, der her spares, skal anvendes til at give efteruddannelse for fejluddannede. Jeg vil om dette gerne sige, at jeg er helt sikker på, at regeringen og det radikale venstre kan blive enige om en form for indsats over for den pågældende gruppe. Vi har jo kunnet blive enige med det radikale venstre om mange ting, også om mange fremadrettede ting og mange ting, som har rettet op på de meget store problemer, vi har i uddannelsessektoren. Et af de store problemer i de kommende år bliver den voksende mængde fejluddannede. Det problem skal vi have løst.

Vi bidrager i virkeligheden til at løse det ved at vedtage dette forslag, for hvad er det, den nuværende pædagogikumordning går ud på? Jo, den går ud på, at man hvert eneste år lokker tusind unge cand. mag. er til at gå ind i en tilværelse som lønnet gymnasielærer – en tilværelse, som vi er helt sikre på at højst 1 eller 2 pct. af dem vil kunne få på længere sigt. Vi lokker dem direkte i fordærv. Det er derfor, det er så indlysende, at disse penge kan bruges bedre. Om det så er de samme penge, der skal bruges til en indsats over for fejluddannede, eller det er nogle andre penge, det skal vi nok få afklaret med det radikale venstre, med hvilket vi jo har finanslovsforlig for 1985 og forhåbentlig også får det for de næstfølgende år, så det er jeg sikker på vi kan løse.

Dermed tror jeg jeg har svaret på det, jeg skal svare på. Hvis der er nogen, der vil have tal vedrørende den aktuelle pædagogiske situation, så har jeg dem. Jeg synes ikke, jeg vil trætte tinget med at læse dem op her.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Som jeg sagde til hr. Ole Vig Jensen, er vi fra SFs side meget interesserede i at se, hvad

[Ebba Strange]

det er for praktiktilbud, der vil blive udarbejdet for de penge, der bliver sparet her. Vi vil da med interesse se på, om det er nogle, vi kan støtte. Det er da muligt, vi kan. Men jeg vil godt sige til undervisningsministeren, at jeg synes, han tager helt fejl, når han ligesom betragter det at få pædagogikum oven i en cand. mag.-uddannelse som en fejlinvestering. Jeg tror, at undervisningsministeren ligesom jeg kender indtil flere eksempler på unge mennesker, der efter at have taget en cand. mag.-uddannelse har taget deres pædagogikum og fået job helt andre steder end i gymnasieskolen, i administrationen eller andre steder, men som takket være den særlige indsigt, som det giver at have været i pædagogikum, har betragtet det som en positiv tilføjelse til den meget teoretiske uddannelse, de fik på universitetet. Det er derfor, vi vender os imod, at man fjerner pædagogikum, inden man er kommet med nogle konkrete forslag om, hvordan man har tænkt sig at udarbejde praktikforslag på andre områder.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren siger, at hensigten er, at alle, der bliver færdige senest i 1985, skal have pædagogikum i 1985 eller et af de følgende år, men jeg forstår ikke, hvordan de skulle kunne få det, hvis der ikke bliver lavet en eller anden overgangsordning, der er bedre end den skitserede. Ifølge et papir, vi har fået, har ministeriet en prognose, der siger, at der er 900 pladser i 1984; der er 1350 ansøgere, det vil sige, at der er 450, der bliver afvist. I 1985 er der 1570 ansøgere, 600 pladser og 970, der bliver afvist. Hvordan vil det kunne sikres, at alle får et pædagogikum under de forudsætninger?

Jeg fik faktisk ikke noget svar på, hvad det er, cand. mag. er uden pædagogikum vil have mulighed for, når de skal erhverve pædagogiske kvalifikationer uden for gymnasieskolen. Hvad tænkes der på her?

J. K. Hansen (S):

Jeg synes nok, hr. Ole Vig Jensen kom væsentlig lettere om ved sin ordførertale her, end jeg gjorde. I hvert fald kan jeg sige, at hr. Ole Vig Jensen har da ikke bevist, at pædagogikum også kunne bruges på andre områder end lige netop på gymnasieområdet, så

lang tid man ikke har fået bevist, at der findes bedre ordninger.

Vi har bestemt – det vil jeg også sige til ministeren – ikke noget imod, at pædagogikum bliver integreret i universitetsuddannelsen, men vi synes nok, at disse ting skulle have været bragt på plads, inden man kommer med et sådant forslag.

Vi mener også, at overgangsperioden er for kort. Et flertal siger i betænkningbidraget, at det med lovforslaget »søges sikret, at kandidater, der afslutter deres uddannelse senest ved sommereksamen 1985, bliver optaget på pædagogikum fordelt over årene 1984 og 1985« – ja det kan nu altså ikke lade sig gøre i 1984, når man først afslutter i 1985 – »og de nærmest følgende år«. Jeg kan ikke se, hvordan man egentlig vil kunne klare dette med et sådant forslag, som der er kommet her, hvor man vil spare disse penge på pædagogikum.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg er da enig med hr. J. K. Hansen i, at en pædagogikumuddannelse er en udmærket overbygningsuddannelse at have taget, bestemt, jeg har heller aldrig sagt andet. Men det var dog en overvejelse værd, synes jeg, også for socialdemokratiet at søge nye overbygningsuddannelser, som kan sikre, at man faktisk kan komme i beskæftigelse. Vi må i hvert fald sige, at en pædagogikumuddannelse først og fremmest er med henblik på at få beskæftigelse i gymnasiet, og der er vel intet sted, hvor beskæftigelsesudsigterne er mere håbløse end lige netop dér.

Fru Elisabeth Bruun Olesen spurgte, om jeg og mit parti ville være med til at virkeliggøre vores eget betænkningbidrag i et egentligt beslutningsforslag i folketinget. Dertil kan jeg kun sige: nej, det har vi ikke tid at vente på. Jeg mener, regeringen skal gå i gang med denne sag nu og i løbet af sommeren forberede det, som vi i øvrigt har været med til at lægge op til. Det skulle i øvrigt undre mig, om ikke regeringen er i gang med sådanne overvejelser. Vi kan i hvert fald glæde os over, at der har været gjort forsøg på området, som har været ganske vellykkede, og som viser, at den vej er farbar.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisningsministeren]

Til fru Elisabeth Bruun Olesen kan jeg sige, at man kan jo opnå undervisningserfaring på anden måde end ved at tage pædagogikum.

Til hr. J. K. Hansen vil jeg sige: ja, løsningen er at integrere pædagogikum i universitetsstudiet, og det har vi vidst i mange, mange år. Når den tidligere regering ikke fik det gennemført, og når jeg ikke står med en løsning nu, skyldes det, at universiteterne har selvstyre, at de er meget længe om at få den slags nyskabelser bragt i orden. Vi kan altså ikke bare stå og vente og lade tingene ske. Det var derfor, den tidligere regering kom med forslaget om at få bemyndigelse til at foretage adgangsbegrænsning, og det er derfor, jeg nu kommer med dette her.

Jeg lover, at vi i ministeriet vil sætte alle sejl til for at få pædagogikum lagt ind i studierne, selvfølgelig. Men vi er nødt til at have dette her som en sikkerhed.

Man kan sige, at for en rektor er det uheldigt, hvis han ikke kan vurdere en ansøgers pædagogiske kvalifikationer. Med hensyn til det vil jeg godt sige, at der har i de forløbne år været ansat utallige gymnasielærere, som ikke havde pædagogikum, nemlig dengang der var lærermangel. I de kommende år vil der desværre kun blive ansat uendelig få gymnasielærere, det ved vi, på grund af udviklingen i børnetallet. Når en stilling i de kommende år vil blive slået op – og det drejer sig altså om ganske få stillinger – vil der jo være flere tusinde kandidater, som har pædagogikum, og som vil søge disse stillinger. Der er altså ikke tale om, at en rektor står med en række ansøgere og ingen har pædagogikum at vise frem. Der vil være, desværre, sandsynligvis over 100 ansøgere til hver eneste stilling, 100 ansøgere, hvoraf langt de fleste har pædagogikum. Det er jo den tragiske situation. Derfor har hr. Ole Vig Jensen evig ret i, at disse penge kan bruges bedre, når det gælder om at skaffe beskæftigelse for unge færdiguddannede.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg må sige til ministeren, at jeg er ikke blevet overbevist. Jeg mener, at overgangsordningen er en ren besparelsesforanstaltning. Jeg kan ikke finde ud af andet. Så kan ministeren i øvrigt love lige så meget, han vil

heroppefra. Der ligger ikke spor af pædagogiske overvejelser i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

22) Anden behandling af lovforslag nr. L 114:

Forslag til lov om amtskommunernes overtagelse af visse statsskoler og -kursus m.v.

(Fremsat 14/3 84. Første behandling 22/3 84. Betænkning 22/5 84).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Her ved anden behandling af lovforslag nr. L 114 om statsgymnasiernes overførelse til amterne kan man roligt sige, at her skrives i hvert fald politisk historie. Det må da egentlig give en regeringschef, det må da egentlig give statsministeren stof til eftertanke at vide, at et flertal i folketinget vedtager et forslag, der ikke er flertal for. Jeg ved godt, det lyder lidt mærkeligt, men ikke desto mindre er det rigtigt.